

Savitaipaleen kunnan lausuntopyyntö 5.10.2022

Etelä-Savon ELY-keskuksen lausunto Kuolimon Natura 2000 -alueen suojelun kehittamisestä

Natura-aluetta sekä siihen liittyviä käytännön toimenpiteitä. Kunta pyytää Etelä-Savon ELY-keskuksen lausuntoa kuntalaisaloitteen johdosta. Erityisesti kunta pyytää näkemystä aloitteessa esitettyyn Natura-alueen toimenpideohjelmaan.

Kuntalaisaloitteessa edotetaan, että Savitaipaleen kunta tehostaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa Kuolimon suojelua:

1. Parantamalla hiilineutraalia maankäyttöä ja Kuolimon elinympäristön hoitoa,
2. Kokoaa yhteen kuntatasolla kertynyttä luontotietoa, kehittää yhdessä kertynyttä luontotietoa olemassa olevien toimijoiden ja verkostojen kanssa, tehostaa jo olemassa olevan tiedon käyttöä ja uuden tiedon tuottamista (ks. naturakuolimo.com, linkit),
3. Aloittaa Natura-alueen toimenpideohjelman työstämisen,
4. Edistää kaukokartoitusmenetelmien hyödyntämistä Kuolimon luonnontilan seurannassa,
5. Perustaa pienen väliaikaisen tutkimusyksikön, joka vastaa hankkeen koordinaatiosta, viestinnästä ja yhteistyön kehittämisestä,
6. Laajentaa Kuolimon 2019 perustettuja luonnonsuojelualueita liittämällä siihen Pöksänlahden vuonoalueen ja kolme kangasvuokkokohtetta.

Etelä-Savon ELY-keskuksen lausunto

Kuolimon pinta-ala on noin 7900 hehtaaria. Järvi kuuluu Vuoksen vesistöön ja laskee Saimaaseen Partakosken ja Kärnäkosken kautta. Vesienhoidon luokituksessa Kuolimo on tyyppiä suuret vähähumuksiset järvet, ja järven ekologinen tila on arvioitu erinomaiseksi, joskin ilman toimenpiteitä se on vaarassa heikentyä ennen kaikkea metsätalouden hajakuormituksen seurauksena. Kuolimo kuuluu Natura 2000 -verkostoon ja vesialue on kokonaisuudessaan luontotyyppiä 3110 Karut kirkasvetiset järvet. Maa-alueiden osuus Kuolimon Natura-alueen pinta-alasta on vain noin 6 % ja maa-alueet on jo valtaosin suojeltu.

Kaakkois-Suomen ELY-keskus on vuonna 2021 laatinut Kuolimolle Natura-alueen tila-arvion (Nata). Tila-arviossa alueen merkittävimäksi uhkatekijäksi on arvioitu alueen ulkopuolelta tuleva maa- ja metsätalouden hajakuormitus. Tila-arviossa on myös todettu tarve laatia Kuolimon Natura-alueelle hoito- ja käyttösuunnitelma (HKS). Hoito- ja käyttösuunnitelman laatimista ei ole pidetty kiireellisenä, koska HKS:ssä ei ole mahdollista puuttua alueen ulkopuolisiin toimiin kuten metsien käsittelyyn tai ojituksiin.

1.11.2022

ELY-keskusten välisen työnjaon mukaisesti Kuolimon hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen on Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen vastuulla. Mikäli Kaakkois-Suomen ELY-keskus päättää suunnittelun aloittamisesta, Etelä-Savon ELY-keskus tulee osallistumaan työhön. Todennäköisesti HKS ja siihen liittyvä sidosryhmäyhteistyö vaativat erillisen projektirahoituksen.

Kuolimon alueelle on valmistunut vesienhoidon yleissuunnitelma (Vesienhoidon yleissuunnitelma Korpijärvi-Kuolimon kalatalousalueelle, 2021). Yleissuunnitelmassa on esitetty valuma-aluekohtaisesti toimenpideehdotuksia, joilla Kuolimon ja lähijärvien tilaa voisi parantaa. Toimenpideehdotuksia käytiin läpi 20.10.2022 Savitaipaleella pidetyssä seurantaryhmän kokouksessa, johon oli kutsuttu muun muassa keskeisten vesialueiden omistajia (osakaskunnat). Tähän mennessä toimenpiteiden toteutus on edistynyt vaihtelevasti. Vesiensuojelutoimet vaativat paikallista aktiivisuutta ja hankkeita, joille ELY-keskukset voivat myöntää avustuksia. Kokouksessa sai kannatusta ajatus, jossa panostettaisiin erityisesti Kuolimoon kohdistuvan Kiesilänjoen-Mustionjoen valuma-alueen vesistökuormituksen vähentämiseen. Hankkeen suunnittelu sovittiin aloitettavaksi vuoden 2023 alkupuolella, jolloin alueella järjestetään tilaisuus alueen toimijoiden kanssa. Kuolimon vesiensuojelu tulee huomioida myös rakentamisessa ja ranta-alueiden maankäytössä, johon kunta voi omalta osaltaan vaikuttaa.

Kuntalaisaloitteessa esitetään toimia luontotiedon hallintaan ja kaukokartoitusmenetelmien hyödyntämiseen. Lajitiedon tallentamiseen ja selaukseen on olemassa Lajitietokeskuksen ylläpitämä julkinen Laji.fi -sivusto ja sen pohjalle rakennettu Viranomaisportaali, joka on tarkoitettu lajitietoa tarvitsevien viranomaisten käyttöön. ELY-keskus kannustaa kuntia hyödyntämään Lajitietokeskuksen palveluita.

Luontotyyppitiedon osalta ei ole olemassa keskitettyä järjestelmään, ja luontotyyppitietoa on hajallaan useissa eri tietojärjestelmissä. Ympäristöhallinnolla on käytössä Uljas-sovelluskokonaisuus, josta löytyy etupäässä suojelualueiden luontotyyppitietoa. Erilaista metsämaahan liittyvää luontotyyppitietoa on Metsäkeskuksen metsävara-aineistossa, joka on suurelta osin julkista. Lisäksi kunnilla on kaavoitukseen ja maankäyttöön liittyvää tietoa ja luontoselvityksiä sekä mahdollisesti omia paikkatietojärjestelmiä.

Luontotiedon hajanaisuus on tunnistettu ongelma, jota ratkomaan on perustettu Suomen ympäristökeskuksen vetämä FEO-hanke (Finnish Ecosystem Observatorium, Suomen Ekosysteemiobservatorio). FEO-hankkeessa kehitetään myös kaukokartoitusmenetelmien hyödyntämistä luonnon tilan seurannassa. FEO-hanke jatkuu vuoden 2024 loppuun saakka. Lähivuosina luontotiedon hallintaan tuskin on tulossa merkittävää parannusta, joten eri tahojen on syytä hyödyntää olemassa olevia järjestelmiä ja avoimia paikkatietoaineistoja.

Tutkimushankkeen osalta avainasemassa ovat lähialueen korkeakoulut ja tutkimusyksiköt. ELY-keskukset eivät tee tai rahoita tutkimusta.

1.11.2022

Tutkimustoiminnan osalta olisi järkevää selvittää olemassa olevien hankkeiden, kuten Pro Saimaannierä -hankkeen laajennusmahdollisuudet.

Aloitteessa esitetyt uudet suojelualueet sijaitsevat Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen toimialueella, ja viittaus vuoteen 2019 tarkoittanee valtion omistamien maiden valtioneuvoston suojelupäätöstä. Kuolimon lähialueella ei ole tällä hetkellä ole valtion maita, jotka eivät olisi jo suojelussa. Yleisesti ottaen uusia luonnonsuojelualueita perustetaan vapaaehtoisin keinoin maanomistajien aloitteesta Metso- tai Helmi-ohjelman keinoin. Viime vuosina Etelä-Savon puolella on Kuolimon seudulle perustettu useita suojelualueita, ja lisäksi vireillä on muutamia suojelutarjouksia. Kokonaisuutena luonnonsuojelualueiden osuus Kuolimon valuma-alueesta on vain noin 1 %. Kuolimon kannalta ratkaisevia ovat talousmetsissä tehtävät toimet, joihin jokainen maanomistaja voi vaikuttaa.

Vesienhoidon osalta lausunnon laatimiseen on osallistunut myös johtava asiantuntija Juho Kotanen.

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti. Asiakirjan on esitellyt luonnonsuojeluasiantuntija Lauri Puhakainen ja ratkaissut johtava luonnonsuojeluasiantuntija Vesa Toivola. Hyväksynnästä on merkintä asiakirjan viimeisellä sivulla.

Jakelu

Savitaipaleen kunta, sähköisesti (kunta@savitaipale.fi)

Tiedoksi

Kaakkois-Suomen ELY-keskus (tuula.tanska@ely-keskus.fi)
Mikkelin kaupunki, kirjaamo

Tämä asiakirja ESAELY/1113/2022 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument ESAELY/1113/2022 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Puhakainen Lauri 01.11.2022 13:15

Ratkaisija Toivola Vesa 01.11.2022 13:30